

УДК 378.6:371.015.31:17.022.1

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-83-42-48>

ВІТАЛІЙ ЗЕЛІНСЬКИЙ

<https://orcid.org/0000-0002-8958-174X>

Vitalij.zelinskij.02@gmail.com

аспірант кафедри педагогіки і освітнього менеджменту

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

вул. Острозького, 32, м. Вінниця

АКСІОСФЕРА ПЕДАГОГА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СТАНОВЛЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті розкрито сутність аксіосфери педагога як важливого чинника формування ціннісних орієнтацій учнівської молоді в умовах трансформації сучасного суспільства. Проаналізовано, що саме система особистісних цінностей учителя визначає його педагогічну позицію, стиль спілкування й освітні стратегії. Обґрунтовано взаємозв'язок між професійною самосвідомістю педагога та розвитком світоглядних пріоритетів здобувачів освіти. Доведені роль гуманістичних і культурно-духовних орієнтирів у забезпеченні гармонійного становлення особистості молоді. Автор зацентрував увагу на необхідності цілеспрямованого виховання педагогічної аксіосфери як запоруки успішної реалізації освітнього процесу.

Ключові слова: аксіосфера педагога; ціннісні орієнтації здобувачів освіти; гуманістичні цінності; педагогічна культура; освітній процес; освітнє середовище.

VITALII ZELINSKYI

<https://orcid.org/0000-0002-8958-174X>

Vitalij.zelinskij.02@gmail.com

PhD Student at the Department of Pedagogy,

Vocational Education and Educational Institutions' Management

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

32 Ostrozko St., Vinnitsia

THE AXIOSPHERE OF THE TEACHER AS A DETERMINANT OF THE FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS OF STUDENTS

The article examines the phenomenon of the teacher's axiosphere as an important factor in the formation of the system of value orientations of young students in the conditions of the transformation of modern society. It is proved that the teacher not only transmits knowledge and social experience, but also is a carrier of certain values, which are embodied in his professional activity, communication style, pedagogical approaches and personal qualities. The concept of "teacher's axiosphere" is defined as a holistic set of his value positions, worldviews and life attitudes that determine the features of pedagogical interaction, influence the upbringing of students. Emphasis is placed on the fact that the formation of value orientations of young people occurs not only during the organization of the educational process, but also as a consequence of the teacher's personal example. In the conditions of a postmodern society characterized by pluralism of values, it is the teacher who can provide young students with the guidelines necessary for harmonious development, social integration and spiritual self-determination.

The article substantiates the need for systematic work on the formation of the axiosphere of the teacher himself - his professional reflection, the development of pedagogical culture, axiological competence. It is noted that the effectiveness of educational influence in the educational environment depends on the level of formation of these characteristics. It is proven that the axiosphere of the teacher is a key determinant of the formation of value orientations of student youth. Awareness of this role will contribute to the development of new pedagogical strategies aimed at the development of a harmonious, socially active and spiritually mature personality.

Key words: axiosphere of the teacher; value orientations of education seekers; humanistic values; pedagogical culture; educational process; educational environment.

Сучасна трансформація суспільства, глобалізаційні процеси, розвиток цифрових технологій та зміна парадигми освіти висувають нові вимоги до підготовки педагогічних кадрів. Учитель давно перестав бути лише транслятором знань: від нього очікують ролі наставника, модератора, вихователя, культурного посередника, морального орієнтира, мотиватора. Саме тому надзвичайно важливим є формування аксіосфери майбутніх педагогів, адже вона визначає їхню професійну ідентичність, педагогічну культуру й здатність впливати на духовно-моральний розвиток здобувачів освіти.

Інтерес до аксіологічної проблематики пов'язаний з ключовими завданнями сучасної освітньої політики держави. Українське освітнє законодавство чітко опирається на гуманістичні принципи, оскільки в центрі уваги перебуває людина, її права, гідність і розвиток. Закон України «Про освіту» (2017) визначає головні засади функціонування освітньої системи. У документі наголошено, що освіта ґрунтується на принципах гуманізму, демократії, людиноцентризму, академічної свободи, інклюзивності й рівного доступу. Також закон підкреслює важливість формування в здобувачів освіти цінностей поваги, доброти, справедливості, патріотизму і свободи особистості, а від педагогів вимагає не лише навчати, а й виховувати в душі людяності та моральної відповідальності [11]. У Законі України «Про повну загальну середню освіту» (2020) ці принципи отримали розвиток через упровадження академічної свободи вчителя, можливості формувати індивідуальну освітню траєкторію здобувача освіти, а також через визнання пріоритету особистісно орієнтованого підходу до саморозвитку та активної участі в житті демократичної держави. Отже, законодавство України не просто декларує, а й системно підтримує гуманістичну парадигму освіти, яка є підґрунтям освітньої політики, практики викладання й виховання [12].

У науковому дискурсі проблема аксіології та аксіосфери педагога посідає важливе місце, оскільки безпосередньо пов'язана з процесом становлення ціннісних орієнтацій учнівської молоді. У вітчизняній педагогіці й психології зазначена проблематика була предметом дослідження низки науковців. Зокрема, у працях Г. Островської обґрунтовано аксіосферу уроку як особливий простір трансляції цінностей, що визначає рівень пізнавальної мотивації та сприяє етичному розвитку школярів [17]. У дослідженнях Р. Вінничука розкрито сутність педагогічної аксіології й окреслено аксіосферу особистості як фундаментальний чинник професійного становлення майбутнього вчителя [6].

С. Білозерська розглядає ціннісні орієнтації як базову складову професійного іміджу педагога, наголошує на їхньому впливі на внутрішню позицію та професійну самореалізацію [5]. Важливими є також праці С. Волкової, яка здійснила історико-теоретичний аналіз розвитку аксіологічних концепцій, що дозволило окреслити сучасні тенденції у вивченні ціннісних орієнтацій [7]. У свою чергу, В. Галузяк досліджує педагогічне спілкування крізь призму аксіологічного підходу, виокремлює типи взаємодії між педагогом і здобувачами освіти залежно від домінуючих цінностей [10].

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що дослідники вивчають аксіологічні аспекти педагогічної діяльності в узаємозв'язку філософсько-теоретичних засад і практико-орієнтованих завдань. Головна роль належить аксіосфері педагога, який є носієм, ретранслятором й інтегратором суспільно важливих цінностей.

Мета статті – розкрити сутність аксіосфери педагога як визначального чинника формування ціннісної орієнтації учнівської молоді, проаналізувати її вплив на освітній процес і становлення системи цінностей здобувачів освіти.

Сучасна система освіти переживає докорінні зміни, які можна охарактеризувати як парадигмальне зрушення. Це не просто модернізація методів чи впровадження нових технологій, а глибинна трансформація самої філософії освітнього процесу. Упродовж століть школа була зорієнтована переважно на передачу знань від учителя до учня, на відтворення інформації та виховання слухняності. Проте така модель дедалі менше відповідає потребам сучасного соціуму, яке швидко змінюється й потребує від людини не лише обізнаності, а й здатності критично мислити, бути творчою, уміти продуктивно комунікувати за різних обставин, співпрацювати, сприяє безперервному саморозвитку [1].

Г. Лещук, О. Сорока визначили чинники, які спонукають до парадигмальних зрушень в сфері освіти. Серед них учені виокремили «... різке збільшення питомої ваги всіх видів комунікацій у науковій, освітній та культурній сферах; створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну соціальну взаємодію та комунікацію; посилення ролі освіти як фактора суспільного розвитку; зростання вимог до змісту, методів та форм навчання на основі компетентнісного підходу; активізація процесів інтернаціоналізації освіти; зміна організаційних форм освітньої діяльності; глобалізація ринку освітніх послуг; формування суспільства знань» [15, с. 167].

У цьому процесі гуманістична складова сучасної освіти є надзвичайно визначальною. Якщо раніше учень виступав об'єктом навчання, який повинен був засвоїти певний обсяг знань, то нині його визначають як унікальну особистість з власними потребами, інтересами, здібностями й життєвими цілями. Відтак головне завдання закладів загальної середньої освіти – це створити умови для всебічного розвитку дитини, забезпечити простір для самореалізації, виховати її як вільну й відповідальну особистість. Учитель перестає бути єдиним джерелом знань і контролером освітнього процесу; оскільки змінюється його роль: він стає наставником, консультантом, партнером, який допомагає учневі сформувати індивідуальну освітню траєкторію.

Гуманістична парадигма передбачає відмову від авторитарних методів навчання й виховання. Сучасний освітній процес організований на принципах діалогічності, співпраці, поваги;

узаємодії, відкритості, урахування індивідуальних можливостей. Учень отримує право на власну освітню траєкторію; оцінювання набуває формувального характеру, оскільки важливим є не тільки кінцевий результат, а й сам процес розвитку, поступове зростання особистості. У центрі уваги – не контроль, а підтримка, не покарання, а стимулювання, не примус, а внутрішня мотивація.

Важливим аспектом гуманістичної парадигми є формування цінностей, які виходять за межі суто академічних знань. Серед них – повага до гідності людини, толерантність, здатність до співпереживання, милосердя, відповідальність за власні вчинки й спільноту. Освіта стає не тільки інструментом передачі інформації, а й потужним засобом формування громадянської свідомості й духовної культури. У цьому сенсі школа стає середовищем становлення зрілої особистості [8].

Парадигмальне зрушення, яке ми спостерігаємо нині, безпосередньо пов'язане з розвитком компетентнісного підходу. Проте компетентності не розглядають тільки як комплекс практичних умінь; вони повинні ґрунтуватися на гуманістичних цінностях. Сучасна школа має не тільки надати інформаційний багаж, скільки навчити «як думати» й «як діяти», «як бути людиною» у світі, де легко втратити моральні орієнтири.

В українському освітньому просторі гуманістична парадигма знаходить своє відображення в реформі «Нова українська школа». Її головні принципи – орієнтація на дитину, створення доброзичливого й безпечного освітнього середовища, розвиток критичного мислення, партнерство між учителем, здобувачами освіти й батьками. Серйозну увагу приділяють інклюзивності, адже гуманістична освіта не може існувати без рівного доступу для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей. Отже, аксіологія є підґрунтям парадигми освіти XXI століття [14].

Традиційно педагогічну аксіологію визначають як науку про цінності, принципи, норми, канони й ідеали освіти; вона вивчає проблематику цінностей освіти, їхнє значення в освітній сфері. Як слушно зазначає Т. Калужна, «...представники різних філософських шкіл (натурфілософії, неокантіанства, позитивізму, феноменології, екзистенціалізму тощо) різнобічно оцінюючи сутність цінності, в основному розглядали це явище як стрижень стратегії життя, що формує його зміст» [13, с. 255]. Г. Суріна констатує, що «...цінності – поняття теоретичне; те, як вони проявляються в реальній поведінці людей, називається «ціннісними орієнтаціями» – відображенням цінностей у повсякденному поведінні людини на сімейному, професійному, суспільному та інших рівнях» [19].

О. Шамралюк, досліджуючи ціннісні орієнтації педагога, визначає їх як «...професійну ідеологію, що впливає на різні аспекти та рівні педагогічного процесу: від визначення стратегії професійної самореалізації до вибору конкретної тактики поведінки у певній навчально-виховній ситуації» [20, с. 293].

Основними поняттями педагогічної аксіології є: освітні цінності (сукупність ідей, ідеалів, норм і переконань, що визначають мету й сенс освітнього процесу); виховні цінності (моральні й етичні орієнтири, які формуються у процесі виховання: добро, справедливість, відповідальність, гідність); ціннісні орієнтації (індивідуальні уявлення про важливе, що визначає поведінку людини); педагогічний ідеал; професійні цінності вчителя (гуманістична спрямованість, педагогічна відповідальність, любов до дитини, повага до особистості учня тощо) [22].

У професійній педагогічній діяльності сформувалося таке поняття як «професійна аксіосфера». Категорія «аксіосфера» увійшла в науковий обіг у другій половині XX століття для позначення системи цінностей, які визначають світогляд і діяльність людини. У педагогічній науці термін «педагогічна аксіосфера» визначають як цілісну сукупність цінностей, що формуються, засвоюються та реалізуються в освітньому процесі. Образне визначення зазначеної категорії пропонує Г. Суріна, оскільки вважає, що аксіосфера – це «...унікальне в духовній сфері самовираження педагога, що вибирає все розмаїття цінностей і ціннісних орієнтацій, необхідних для існування вчителя у професії і взагалі в житті» [19, с. 107].

Педагогічна аксіосфера охоплює: цінності освіти як соціального інституту; професійні цінності педагогів; виховні й навчальні ідеали; ціннісні орієнтації здобувачів освіти; культурні й моральні традиції суспільства. Таким чином, педагогічна аксіосфера виступає інтегративною системою, що поєднує індивідуальні, колективні й соціально значущі цінності.

Складовими аксіосфери людини вчені визначають горизонтальний та вертикальний розвиток. Горизонтальна складова пов'язана з професійним зростанням педагога. Вертикальна складова аксіосфери пов'язана зі «...світоглядним зростанням; розширенням й оновленням світовідчуття, світосприйняття, світоуявлення» [19, с. 109].

Учитель є не тільки транслятором, але й творцем педагогічної аксіосфери. Власна система цінностей педагога визначає характер його взаємодії зі здобувачами освіти та колегами. Якщо педагог дотримується гуманістичних цінностей, у центрі його діяльності буде особистість дитини. Якщо ціннісна система педагога орієнтована на авторитаризм, то й виховна практика буде спрямована на дисципліну та підпорядкування. Отже, педагогічна аксіосфера має суб'єктивний вимір і значно залежить від особистих орієнтацій учителя.

Г. Мешко, О. Мешко на підтвердження нашої думки констатують: «Від аксіосфери особистості педагога, його ціннісних орієнтацій залежить становлення системи цінностей і життєвих сенсів

учнів, їх готовності до вибору і прийняття рішень в життєвих ситуаціях. Тому особливій увазі потребує формування професійних цінностей майбутніх учителів у контексті узгодження нової етики з традиційною культурою взаємин в системі освіти» [16, с. 97].

В. Галузяк зазначає, що «професія вчителя вимагає від її суб'єкта насамперед особистісної зрілості, оволодіння певною культурою особистісної рефлексії й самоаналізу, усвідомлення своїх цінностей і пріоритетів, без співвіднесення з якими педагогічна діяльність не може бути ефективною» [9, с. 64].

Очевидно, що фахова підготовка майбутніх учителів має розглядатись не лише як засвоєння педагогічних знань, а й як формування мотиваційної сфери майбутнього фахівця, перенесення детермінації його поведінки з зовнішньої на внутрішню, що припускає аксіологізацію педагогічної освіти та впровадження спеціальних технологій формування його ціннісних орієнтацій, спрямованих на творчу, фахову самореалізацію.

Для учня педагогічна аксіосфера є середовищем, у якому відбувається формування його світогляду та моральних орієнтацій. Отже, вона впливає на вибір життєвих цінностей; розвиток критичного мислення; формування соціальної відповідальності; усвідомлення власної ідентичності. У цьому сенсі педагогічна аксіосфера виконує роль «ціннісного поля», яке оточує дитину в освітньому процесі. С. Прищепа, досліджуючи життєві цінності підлітків, зазначає, що «...у сучасних підлітків, незважаючи на ситуацію в країні, особливо значущими є ціннісні орієнтації, які відображають прагнення до спілкування з друзями, близькими людьми, бажання мати гарні стосунки з батьками, з педагогічними працівниками, у будь-якому разі прийти на допомогу, мати родину та дітей». Учена робить висновок: «...основними завданнями соціально-педагогічної підтримки є допомога учням у розвитку ціннісно орієнтованої активності, в подоланні труднощів комунікативної взаємодії, а також профілактика ризикованої поведінки, соціальний захист у складних життєвих ситуаціях» [18, с. 64].

Наш багаторічний досвід дозволяє стверджувати, що особистісні якості педагога, зокрема гуманізм, толерантність, справедливість, відкритість до діалогу, мають визначальний вплив на становлення аксіосфери здобувачів освіти. Коли діти відчують повагу, довіру та підтримку з боку вчителя, вони легше сприймають та засвоюють цінності, які він транслює. Також авторитарний стиль педагогічної взаємодії може призвести до відчуження й непорозуміння. Саме тому вчитель має бути наставником і партнером, а не лише контролером знань [21].

Для нашого дослідження важливою є думка І. Бега, який зазначає: «Якісні зміни ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців будуть відбуватися значно інтенсивніше, якщо формувати їх цілеспрямовано в процесі підготовки до професійної діяльності з дотриманням єдності структурних компонентів (потреби, інтереси, мотиви, цілі, вибір, об'єктивні цінності). Така цілеспрямованість професійної підготовки полягає, насамперед, у спрямованості на інших людей, потім на себе, а далі на навчальний предмет. Гуманістична спрямованість в структурі особистості повинна домінувати над предметною» [4, с. 117].

«В умовах воєнного стану головною метою соціально значущої діяльності стає формування патріотизму як основної гуманістичної цінності, а також людяності; совісті й моральності; віри в людину; доброти; толерантності; працелюбності та бажанні бути корисним своїй країні», – наголошують О. Александрова, В. Александров [2].

Формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти будь-якого віку неможливе без залучення їх до активної суспільно корисної діяльності. Педагог, як організатор проєктної, волонтерської, творчої, дослідницької діяльності, створює умови для переживання ситуацій морального вибору й особистісного самоствердження. Такий досвід сприяє формуванню гуманістичних і соціально корисних орієнтирів. Особливої ваги набуває використання інтерактивних методів навчання, дискусій, дебатів, аналізу життєвих ситуацій, які формують здатність підлітків аргументувати власну думку, шукати компромісні рішення.

Сучасне цифрове суспільство сформувало нову освітню реальність, для якої притаманне залучення до освітнього процесу нових суб'єктів, нова конструкція змісту освіти та форми її організації, зростання складової «самоорганізації» в освітній діяльності, більш високий рівень індивідуалізації й можливостей самореалізації, актуалізація суб'єктно-особистісних ресурсів.

Водночас, зростання «відкритості» й доступності освітніх ресурсів породжує тенденцію до деінституціоналізації освітнього простору. Формується нове конкурентне середовище для вчителя, що дає привід сумніватися в його затребуваності. Виникає парадокс: діяльність учителя спрямована на те, щоб педагог став «не потрібним» для вихованців, щоб забезпечити автономність їхнього навчання, але для цього, як не парадоксально, необхідним є високий професіоналізм педагога, його здатність сформувати в здобувачів освіти готовність самостійно розпоряджатися власною освітньою свободою. Вчитель має допомогти здобувачам освіти усвідомити небезпеку інформаційних маніпуляцій, формувати критичне мислення, інформаційну культуру. Безсумнівно, педагог забезпечує не лише інтелектуальний, а й аксіологічний захист підлітків у глобалізованому інформаційному просторі.

Можемо констатувати, що фундаментальними тенденціями розвитку педагогічної професії й педагогічної освіти в сучасних умовах є перетворення освітньої діяльності в «метадіяльність», яка визначає специфіку, зміст професійного, людського розвитку; зростання ролі й важливості особистісних компонентів в освіті (досвід творчої діяльності, глобальні компетентності); збільшення ступеня відкритості й варіативності освіти в умовах одночасного посилення стандартизації, що виступає як дві сторони єдиного процесу та ін.

Отже, роль учителя у формуванні ціннісних орієнтацій підлітків визначається його здатністю поєднувати освітню, виховну й соціально-культурну місію. Через особистий приклад, створення сприятливого середовища, організацію діяльності та педагогічну підтримку, учитель стає провідником у світі цінностей, допомагає підліткам зробити свідомий вибір та закласти основу для подальшого духовного й соціального розвитку.

Висновки. Аксіосфера педагога є ключовим чинником формування й розвитку ціннісних орієнтацій учнівської молоді. Вона визначає не лише зміст освітнього процесу, а й характер взаємодії між учителем і учнями, впливає на становлення особистісної орієнтації й моральних засад молодого покоління. Через власні переконання, етичні настанови й педагогічну позицію вчитель реалізує функцію носія культурних і суспільних цінностей, сприяє їх інтеріоризації учнями. Отже, аксіосфера педагога постає детермінантою становлення ціннісних орієнтацій здобувачів освіти, адже саме від неї залежить ефективність освітнього процесу, формування світоглядних позицій й підготовка молоді особистості до повноцінного життя в суспільстві.

Література

1. Акімова О. В., Галузяк В. М., Браніцька Т. Р., Шестопалюк О. В. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 416 с.
2. Александрова О. Ф., Александров В. М. Модифікація ціннісних орієнтирів виховних систем в умовах війни. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 89. С. 8–12.
3. Бельдій А. О., Волошина О. В., Пінаєва О. Ю. Функції деонтологічного компоненту у структурі професіоналізму майбутніх медичних сестер. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. Т. 9, № 15. С. 662–673. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9\(15\)-662-672](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9(15)-662-672)
4. Бех І. Д. Виховання особистості : у 3 кн. Кн. 1. Особистісно-орієнтований підхід : науково-практичні засади. Київ : Либідь, 2003.
5. Білозерська С. І. Ціннісні орієнтації як складник професійного іміджу майбутнього педагога. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 6. С. 70–75. DOI: <https://doi.org/10.51547/prpp.dp.ua/2021.6.11>
6. Віннічук Р. Педагогічна аксіологія у контекстах гуманітарної професійної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. № 24. С. 33–39. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194599>
7. Волкова С. В. Ціннісні орієнтації особистості: витоки і сучасність. *Педагогічні науки*. 2005. № 40. С. 59–65.
8. Волошина О. В. Роль моральних відносин між учителем і учнями в навчально-виховному процесі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2014. № 41. С. 113–117.
9. Галузяк В. М. Розвиток особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя: теорія і практика: монографія. Вінниця: Твори, 2021. 400 с.
10. Галузяк В. М. Ціннісні орієнтації в структурі особистісних чинників педагогічного спілкування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2009. № 29. С. 86–92.
11. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
12. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
13. Калюжна Т. Г. Ціннісні пріоритети вчителя та освіти. *Педагогіка вищої та середньої школи* : зб. наук. пр. 2012. Вип. 34. С. 251–256.
14. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Концепція ; Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/249613934>
15. Лещук Г., Сорока О. Освітня парадигма суспільства знань. *Парадигмальні виклики сучасного розвитку : колективна монографія*. Чернівці : Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, 2022. С. 156–169.
16. Мешко Г., Мешко О. Професійні цінності майбутніх учителів у координатах сталого розвитку суспільства. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід* : зб. тез II Міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 червня 2020 р., м. Тернопіль). Тернопіль : Вектор, 2020. С. 97–99.
17. Островська Г. О. Аксіосфера уроку літератури. *Науковий огляд*. 2014. № 5(6). С. 109–115.
18. Прищеп С. М. Життєві цінності у дітей підліткового віку: сутність та особливості. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 2. С. 162–165.

19. Суріна Г. Модель «Аксіологічні засади діяльності сучасного педагога». *Вересень*. 2019. Т. 2. № 3–4 (82–83).
20. Шамралюк О. Аксіосфера педагога професійної школи як орієнтир його соціальної та професійної активності. *Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (20 жовтня 2022 р.). С. 291–295.
21. Dmitrenko N., Voloshyna O., Melnychuk T., Holovska I., Dutka H. Case Method in Quasi-Professional Training of Prospective Teachers. *Independent Journal of Management & Production*. 2022. Vol. 13, Issue 3 (Special Edition ISE). P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1849>
22. Dmitrenko N., Voloshyna O., Budas Iu., Klybanivska T. Formation of Ethical Culture of Intending Educators in the Educational Process of Higher Education Institution. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. May 28–29, 2021. Rezekne : Rezekne Academy of Technologies. Vol. I. P. 95–104. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6293>

References

1. Akimova, O. V., Haluziak, V. M., Branitska, T. R., & Shestopaliuk, O. V. (2014). *Osobystisno-profesiyni rozvytok maibutnoho vchytelia: monohrafiia* [Personal and professional development of the future teacher: Monograph]. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD». [in Ukrainian]
2. Aleksandrova, O. F., & Aleksandrov, V. M. (2023). Modyfikatsiia tsinnisnykh oriiientyiv vykhovnykh system v umovakh viiny [Modification of value guidelines of educational systems in wartime]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, (89), 8–12. [in Ukrainian]
3. Beldii, A. O., Voloshyna, O. V., & Pinaieva, O. Yu. (2023). Funktsii deontolohichnoho komponentu u strukturi profesionalizmu maibutnykh medychnykh sester [Functions of the deontological component in the structure of professionalism of future nurses]. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi*, 9(15), 662–673. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9\(15\)-662-672](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9(15)-662-672) [in Ukrainian]
4. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti. U 3 kn. Kn. 1. Osobystisno-oriientovanyi pidkhd: naukovo-praktychni zasady* [Education of personality. In 3 books. Book 1. Personality-oriented approach: Scientific and practical principles]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian]
5. Bilozerska, S. I. (2021). Tsinnisni oriientatsii yak skladnyk profesiinoho imidzhu maibutnoho pedahoha [Value orientations as a component of the professional image of a future teacher]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*, (6), 70–75. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.6.11> [in Ukrainian]
6. Vinnichuk, R. (2019). Pedahohichna aksiolohiia u kontekstakh humanitarnoi profesiinoy osvity [Pedagogical axiology in the contexts of humanitarian professional education]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, (24), 33–39. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194599> [in Ukrainian]
7. Volkova, S. V. (2005). Tsinnisni oriientatsii osobystosti: vytoky i suchasnist [Value orientations of personality: Origins and modernity]. *Pedahohichni nauky*, (40), 59–65. [in Ukrainian]
8. Voloshyna, O. V. (2014). Rol moralnykh vidnosyn mizh uchytel'm i uchniamy v navchalno-vykhovnomu protsesi [The role of moral relations between teacher and students in the educational process]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, (41), 113–117. [in Ukrainian]
9. Haluziak, V. M. (2021). *Rozvytok osobystisno-profesiinoyi zrilosti maibutnoho vchytelia: teoriia i praktyka: monohrafiia* [Development of personal and professional maturity of the future teacher: Theory and practice: Monograph]. Vinnytsia: Tvory. [in Ukrainian]
10. Haluziak, V. M. (2009). Tsinnisni oriientatsii v strukturi osobystisnykh chynnykiv pedahohichnoho spilkuvannia [Value orientations in the structure of personal factors of pedagogical communication]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, (29), 86–92. [in Ukrainian]
11. Verkhovna Rada Ukrainy. (2017, September 5). *Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII* [Law of Ukraine “On Education” of September 5, 2017 No. 2145-VIII]. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian]
12. Verkhovna Rada Ukrainy. (2020, January 16). *Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu» vid 16.01.2020 № 463-IX* [Law of Ukraine “On Complete General Secondary Education” of January 16, 2020 No. 463-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> [in Ukrainian]
13. Kaliuzhna, T. H. (2012). Tsinnisni priorytety vchytelia ta osvity [Value priorities of the teacher and education]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly: zbirnyk naukovykh prats*, (34), 251–256. [in Ukrainian]
14. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2016). *Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku* [Concept for the implementation of state policy in the field of reforming general secondary education “New Ukrainian School” for the period until 2029]. <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> [in Ukrainian]
15. Leshchuk, H., & Soroka, O. (2022). Osvitnia paradyhma suspilstva znan [Educational paradigm of the knowledge society]. In *Paradyhmalni vyklyky suchasnoho rozvytku: kolektyvna monohrafiia* (pp. 156–169). Chernihiv: Naukovo-osvitni innovatsiyni tsentr suspilnykh transformatsii. [in Ukrainian]
16. Meshko, H., & Meshko, O. (2020). Profesiini tsinnosti maibutnykh uchyteliv u koordinatakh staloho rozvytku suspilstva [Professional values of future teachers in the coordinates of sustainable development of society]. In *Tsinnisni oriiientyry v suchasnomu sviti: teoretychnyi analiz ta praktychnyi dosvid: zbirnyk tez II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (18–19 chervnia 2020 r., Ternopil)* (pp. 97–99). Ternopil: Vektor. [in Ukrainian]

17. Ostrovska, H. O. (2014). Aksiosfera uroku literatury [Axiosphere of the literature lesson]. *Naukovyi ohliad*, 5(6), 109–115. [in Ukrainian]
18. Pryshchepa, S. M. (2019). Zhyttievi tsinnosti u ditei pidlitkovoho viku: sutnist ta osoblyvosti [Life values in adolescents: Essence and features]. *Innovatsiina pedahohika*, (2), 162–165. [in Ukrainian]
19. Surina, H. (2019). Model «Aksiologichni zasady diialnosti suchasnoho pedahoha» [Model “Axiological foundations of modern teacher’s activity”]. *Veresen*, 2(3–4[82–83]). [in Ukrainian]
20. Shamraliuk, O. (2022). Aksiosfera pedahoha profesiinoi shkoly yak oriiientyr yoho sotsialnoi ta profesiinoi aktyvnosti [Axiosphere of a vocational school teacher as a guideline of his social and professional activity]. In *Profesiina osvita dlia staloho rozvytku: vyklyky v umovakh voiennoho stanu, rezultaty i perspektyvy: materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (20 zhovtnia 2022 r.)* (pp. 291–295). [in Ukrainian]
21. Dmitrenko, N., Voloshyna, O., Melnychuk, T., Holovska, I., & Dutka, H. (2022). Case method in quasi-professional training of prospective teachers. *Independent Journal of Management & Production*, 13(3, Special Edition ISE), 1–17. <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1849>
22. Dmitrenko, N., Voloshyna, O., Budas, Iu., & Klybanivska, T. (2021, May 28–29). Formation of ethical culture of intending educators in the educational process of higher education institution. In *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. I, pp. 95–104). Rezekne: Rezekne Academy of Technologies. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6293>